

100-årig Grönstedts Blå punsch köptes för 7000 kronor på Bukowskis.

Nyligen såldes en flaska Grönstedts Arraks Punsch 1914 Års Prima Qualitet på Bukowskis. Köparen fick betala drygt 7 000 kronor för den handblåsta flaskan om cirka en liter. Den klassiska punschen – Grönstedt Blå – kom till någon gång i mitten på 1800-talet och försvann ur sortimentet 2006. I år kommer den exklusiva drycken återigen att finnas tillgänglig för konsumenterna.

Grönstedts Blå är en klassiker av högsta kvalitet eftersom den enbart innehåller arrak som spritsort. 2006 försvann den ur sortimentet, men till mångas glädje kommer den att återlanseras under våren 2020.

– Den är en stor del av Grönstedts arv och tillhör vår svenska dryckeshistoria. Både restauranger och konsumenter frågar efter Grönstedts Blå och därför känns det som ett måste att just den ska gå att få tag i, säger Oskar Johansson, Brand Manager på Altia.

Punsch hade sin storhetstid i mitten och slutet av 1800-talet och var en av de mest populära alkoholdryckerna, utöver renat brännvin. Det är också den enda spritdryck, förutom brännvinet, som gett upphov till egna dryckesvisor.

– Att punsch nu börjar efterfrågas alltmer av krogen ser jag som ett tecken att den är på väg att få ett uppsving, säger Jonas Odland, Master Blender på Altia.

– Det har redan börjat, tillägger Oskar Johansson och fortsätter:

– Det ser jag på barer i Sverige. Och senast jag var i Storbritannien och i USA märkte jag att användandet av ”svensk punsch” har ökat – just på grund av arrakstonerna.

Grönstedts Blå kom till i mitten på 1800-talet

Grönstedts Blå skapades ursprungligen av den legendariske vinhandlaren Johan Daniel Grönstedt som levde och verkade i Gamla stan på 1800-talet. På den tiden var punsch på modet och många vinhandlare tillverkade egen punsch.

Det började någon gång efter 1834, då Johan Daniel Grönstedt tog över källaren Stiernan på Österlånggatan, som innefattade både krog och vinhandel. Det var förmodligen här han började att producera punsch. I dag är Grönstedt främst känd för konjak, vilken kom till lite senare i samband med att Johan Daniel 1846 öppnade en filial på Västerlånggatan ett kvarter bort. Den framgångsrika vinhandlaren står dessutom bakom receptet på Blossa glögg, som för många svenskar har blivit synonymt med den juliga drycken.

Buteljer och etiketter kom senare

Till en början såldes punsch inte på flaska, utan i lösvikt och i andra typer av kärl. Det var först 1845 som vinhandlaren J. Cederlunds Söner var först med att erbjuda sina kunder punsch på butelj.

– I samband med att buteljeringen började kom etiketterna till och det var först då som Grönstedts Blå fick sitt namn, säger Jonas Odland.

Johan Daniel hade flera punschsorter av olika kvalitet i sortimentet och dessa hade varierande färger på etiketterna. Den blå – Prima Punsch – var den mest exklusiva och dyraste varianten.

– Att den var finast berodde på att den innehöll arrak som enda spritsort. I mindre fin punsch tillsatte man okryddat brännvin eftersom den var billigare än arrak. Och det gör man fortfarande, fortsätter Jonas Odland.

I samband med att punschen tappades på flaska upptäckte man också att den smakade utmärkt kall. Tidigare hade den alltid druckits varm. Den blev mer lättdrucken och började konsumeras i större mängder och populariteten ökade.

Under storhetstiden på 1800-talet satt man sommartid gärna på sin inglasade veranda och njöt av den söta drycken. En typisk sådan veranda tillhör Villa Berglunda i Ulriksdals slottsträdgård och det lär vara den som har gett upphov

till benämningen punschveranda. Villan tillhörde självaste Johan Daniel Grönstedt.

Destillat på sockerrör

Även om punsch är en ursvensk dryck är basen arrak ett spritdestillat som framför allt är gjort på sockerrör med ursprung i fjärran östern. Arrak kom till Sverige var 1733, då en ostindiefarare med spritdestillat i lasten anlöpte Göteborgs hamn.

– Karaktären på arrak har de flesta av oss vuxit upp med. Det har använts som smaksättning i bakverk som i exempelvis arraksbollar, säger Jonas Odland

För att skapa svensk punsch tillsatte man socker, citronsaft, te och vatten i arraken. Själva namnet sägs komma från panca, vilket betyder fem på sanskrit och alltså syftar på antalet ingredienser. Sannolikt har det engelska ordet för bål, punsch, också ett finger med i spelet.

Arrak är i sin tur ett mycket gammalt namn för sprit som återfinns i många olika kulturer i världen. Mongolerna har till exempel sedan urminnes tider en tradition att dricka Airag – jäst och destillerad stomjolk. När du är i Turkiet och vill ha anisbrännvin serverar de Arak i glaset.

Atråvärd flaska till högt pris

Nyligen såldes en flaska av Extra Gammal Arraks Punsch 1914 Års Prima Qualitet från J.D. Grönstedts & Co på Systembolagets dryckesauktion i samarbete med Bukowskis. Flaskan är handblåst och försedd med den blå etiketten. I beskrivningen uppges att den troligtvis är tappad någon gång under senare delen av 1910-talet.

– *Jag var lite sugen och budade på den själv, men hoppade av när priset drog iväg*, berättar en aningen besviken Oskar Johansson.

Slutpriset landade på 5 800 kronor, och med provision och andra avgifter fick köparen punga ut med strax över 7 000 kronor för cirka en liter av den över hundra år gamla drycken.

Hur dricker man punsch?

– *Det finns flera sätt. Den mest notoriska är till ärtsoppa. Då kan den med fördel serveras rumstempererad eller att du ställer flaskan i varmvatten en stund innan*, säger Oskar Johansson och tillägger:

– *Personligen tycker jag att den är toppen iskall i ett snabbare glas, det vill säga av typen snapsglas.*

Och Jonas Odland håller med:

– *Enligt mig serveras den med fördel iskall, just för att den är så söt. Då vill man friska upp den lite genom att kyla ner den.*

Nuförtiden ser vi vanligtvis punsch efter en måltid och ihop med kaffe samt något sött. Den fungerar även utmärkt som bas i cocktails, då på ungefär samma sätt som rom.

– *Då kan man behöva ta det lite försiktigt med söta tillbehör eftersom punschen i sig är så rik på socker*, avslutar Jonas Odland.

Grönstedts Blå Extra Gammal Arrakspunsch

Systembolagsnummer: 81389

259,00 kr

Den 26 februari kom den tillbaka i sortimentet närmare 200 år efter sin födelse. Med samma innehåll och utseende som tidigare.